

Бишкек шаары
2008-жылдын 9-июлу N 141

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМЫ

Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө

(Кыргыз Республикасынын
2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын,
2011-жылдын 13-июнундагы N 41,
2012-жылдын 26-майындагы N 66,
2012-жылдын 10-августундагы N 167
конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

Караңыз:

Кыргыз Республикасынын 2012-жылдын 25-январындагы N 4 "Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын айрым ченемдеринин колдонулушун токтотуу тууралуу" конституциялык Мыйзамы

- 1-глава. Жалпы жоболор
- 2-глава. Судьялардын көз карандысыздыгынын кепилдиктери
- 3-глава. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларын шайлоонун, Жогорку соттун төрагасын жана төрагасынын орун басарларын шайлоонун жана кызматтан бошотуунун тартиби
- 4-глава. Жергиликтүү соттордун судьяларын дайындоо тартиби, аларды которуу, жергиликтүү соттун төрагасын жана төраганын орунбасарын шайлоо
- 5-глава. Судьялардын ыйгарым укуктарын токтото туруу, кызматтан четтетүү жана ыйгарым укуктарын токтотуунун негиздери жана тартиби
- 6-глава. Судьялардын жоопкерчилиги
- 7-глава. Судьялардын статусунун социалдык кепилдиктери
- 8-глава. Корутунду жоболор

Бул конституциялык Мыйзам Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусун, судьялардын көз карандысыздыгынын кепилдиктерин, Кыргыз Республикасынын судьяларын шайлоо, дайындоо тартибин, аларды которууну (ротациялоону), кызматтан бошотууну, судьялардын жоопкерчилигин, алардын ишин материалдык жана социалдык жактан камсыз кылуу чараларын жана ушул статуска байланышкан башка жоболорду карайт.

1-глава Жалпы жоболор

1-берене. Судьялар - сот бийлигин алып жүрүүчүлөр

1. Кыргыз Республикасында сот бийлиги судьялардын атынан чыгуучу төмөндөгү сотторго гана таандык:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна (мындан ары - Жогорку сот);

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына (мындан ары - Жогорку соттун Конституциялык палатасы);

Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторуна (мындан ары - жергиликтүү соттор);

мыйзам менен түзүлгөн адистешкен сотторго.

2. Судьялар деп Конституцияда жана ушул конституциялык Мыйзамда каралган тартипте сот адилеттигин жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу жана өзүнүн милдеттерин кесипкөй негизде аткарган адамдар саналат.

3. Сотко же судьяларга урмат көрсөтпөө мыйзамда белгиленген жоопкерчиликке алып келет.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

2-берене. Судьялардын статусу жөнүндө мыйзамдар

1. Судьялардын статусу жөнүндө мыйзамдар Кыргыз Республикасынын Конституциясынан, ушул конституциялык Мыйзамдан, Кыргыз Республикасынын башка мыйзамдарынан жана ченемдик укуктук актыларынан турат.

2. Мамлекеттик кызмат, эмгек, социалдык, материалдык-техникалык жана башка жактан камсыз кылуу, мамлекеттик камсыздандыруу жөнүндө Кыргыз Республикасынын мыйзамдары ушул конституциялык Мыйзамда жөнгө салынбаган жагынан судьяларга жайылтылат.

3-берене. Сот адилеттигин жүзөгө ашыруу принциптери

1. Сот адилеттигин жүзөгө ашырууда судьялар төмөнкүдөй негизги принциптерди жетекчиликке алат:

- сот адилеттигин сот гана жүзөгө ашырышы;
- мыйзамда каралган учурларда сот адилеттигин акысыз жүзөгө ашыруу;
- соттордун өз алдынчалыгы жана судьялардын көз карандысыздыгы;
- мыйзам жана сот алдында бардыгынын теңдиги;
- судьялардын жооптуулугу;
- бардык соттордо иштерди териштирүүнүн ачык-айкындыгы;
- сот актыларынын милдеттүүлүгү;
- мыйзамда белгиленген тартипте сот адилеттигин жүзөгө ашырууга жарандардын катышуусу.

2. Кыргыз Республикасынын жарандары мыйзамда каралган учурларда, ошондой эле эгерде алар сотто ишти алып баруу үчүн жетиштүү каражаттарга ээ болбогондугунун далилин сотко көрсөтө алган ар кандай учурда сот тарабынан акысыз корголууга укуктуу.

3. Сот бийлигин эч кимдин эркине карабастан соттор Кыргыз Республикасынын Конституциясына жана мыйзамга гана баш ийип, өз алдынча жүзөгө ашырат.

Сот адилеттигин жүзөгө ашырууга катышкан судьялар, сот арачылары көз карандысыз, Кыргыз Республикасынын Конституциясына жана мыйзамга гана баш ийишет.

Кыргыз Республикасында соттордун өз алдынчалыгын, судьялардын көз карандысыздыгын кысымга алуучу мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар чыгарылышы мүмкүн эмес.

4. Мыйзам жана сот алдында бардыгы тең.

Судьялар процесске катышкан кайсы бир органдарга, жактарга, тараптарга алардын кайсы мамлекетке, социалдык топко, жыныска, расага, улутка, тилге же саясатка таандык экендигине артыкчылык бербестен, алардын тегине, мүлктөй же кызмат абалына, жашаган жерине, туулган жерине, динге мамилесине, ынанымдарына, коомдук бирикмелерге таандык экендигине карабастан, ошондой эле мыйзамда каралбаган башка негиздерге таянбай сот адилеттигин калыс жүзөгө ашырат.

5. Кыргыз Республикасынын сотторунун мыйзамдуу күчүнө кирген соттук актыларын, сот адилеттигин жүзөгө ашыруу учурунда судьялар койгон талаптарды жана тескемелери бардык мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, жеке жана юридикалык жактар үчүн милдеттүү жана алар кыйшаюусуз аткарууга тийиш.

Соттор мыйзамдуу күчүнө кирген сот актыларын контролдойт.

Сот адилеттигин жүзөгө ашырууга зарыл маалыматтар, документтер жана алардын көчүрмөлөрү судьялардын талабы боюнча милдеттүү түрдө берилүүгө тийиш.

Сот актыларын, судьялардын талаптарын жана тескемелерин аткарбагандык мыйзамда каралган жоопкерчиликке алып келет.

6. Мыйзамда каралган учурларда жабык жыйналышта каралууга тийиш болгондон башка иштер бардык соттордо ачык териштирилет.

7. Кыргыз Республикасынын жарандары мыйзамда каралган учурларда сот адилеттигин жүзөгө ашырууга катышууга укуктуу.

8. Сот арачылары катары сот адилеттигин жүзөгө ашырууга катышып жаткан жарандарга коюлуучу талаптар мыйзам менен белгиленет.

Сот адилеттигин жүзөгө ашырууга катышкан мезгили үчүн сот арачыларга Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган тартипте мамлекеттик бюджеттен сый акы төлөнөт.

4-берене. Судьянын статусу

1. Судьянын статусу анын ээсинин инсандыгына, квалификациясына жана жүрүм-турумуна бийик стандарттарды коюу менен аны алууга жана токтотууга жогорулатылган талаптар, судьялык ыйгарым укуктарды талаптагыдай аткарбагандыгы үчүн жоопкерчиликти күчөтүү, бийик статуска шайкеш келүүчү материалдык жана социалдык камсыз кылуу жана башка кепилдиктер менен аныкталат.

2. Адамда судьянын статусу тиешелүү соттун судьялык кызматына кирген күндөн тартып келип чыгат жана судьялык кызматтан бошотуу жөнүндө акт чыгарылган күндөн жана ушул конституциялык Мыйзамга ылайык судьянын ыйгарым укуктары токтогондон тартып токтотулат. Судья ант берген учурдан тартып кызмат ордуна кирди деп эсептелет.

3. Кыргыз Республикасынын бардык сотторунун судьялары бирдиктүү статуска эгедер жана өз ара тиешелүү сотторду уюштуруу жана процесстик иш жөнүндө мыйзамдар аркылуу аныкталган ыйгарым укуктар менен гана айырмаланышат.

4. Судьяларга ээлеген кызматына, судьялык кызматтагы иш стажына жана мыйзамда каралган башка жагдайларга жараша квалификациялык класстар ыйгарылат.

5. Ээлеген кызматына жараша эмгек акысынын өлчөмүндөгү, ошондой эле отставкага чыккан же статусу токтотулган учурда чыгуу жөлөкпүлдөрүнүн өлчөмүндөгү айырмачылыктарды белгилөө жана ээлеген кызматына, иш стажына жана башка жагдайларына жараша ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген жана башка айырмачылыктар статусу өзгөрүлдү дегенди билдирбейт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

5-берене. Судьянын анты

1. Кыргыз Республикасынын шайланган же дайындалган судьялары ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырышы ант берген күндөн тартып башталат.

Ант салтанаттуу кырдаалда төмөнкүдөй мазмунда берилет:

"Мен Кыргыз Республикасынын судьясынын кызматына киришип жатып, өз Ата-Мекенимдин жана элимдин алдында:

сот адилеттигин Кыргыз Республикасынын Конституциясына жана мыйзамдарына ылайык так, ак ниеттүү, калыс жана адилеттүү жүзөгө ашырууга;

судьянын Ар-намыс кодексинин эрежелерин так сактоого ант берем."

2. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьялары антты Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин (мындан ары - Жогорку Кеңеш) жыйналышында өздөрү шайланган күнү беришет.

3. Жергиликтүү соттордун судьялары антты өздөрү дайындалган күндөн тартып беш күндөн кечиктирбестен Жогорку соттун судьяларынын жыйналышында беришет.

Бир жергиликтүү соттон башкасына которулган жергиликтүү соттун судьясы ант берүүгө алып келинбейт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

5-1-берене. Статусуна ылайык судьяга коюлуучу талаптар

1. Судья төмөндөгүлөргө милдеттүү:

1) Конституцияны жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын кыйшакусуз сактоого, судьянын антын актоого;

2) Кыргыз Республикасынын судьяларынын Ар-намыс кодексинин талаптарын,

ошондой эле мамлекеттик кызматчылардын мыйзамда белгиленген этикасын сактоого жана судьянын кадыр-баркын жана беделин жаманатты кыла турган бардык нерселерден качууга;

3) сот адилеттигин орундоо боюнча ишке мыйзамсыз кийлигишүү аракеттерине каршы турууга;

4) судьялардын кеңешмесинин сырын сактоого;

5) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык өз мүлкүн жана кирешелерин жарыя кылууга;

6) тиешелүү сотто белгиленген эмгек тартибинин эрежесин сактоого.

2. Судья төмөнкүлөргө укуксуз:

1) сотто жана башка мамлекеттик органдарда жеке же юридикалык жактардын иштери боюнча (мыйзамдуу өкүлчүлүктөн тышкаркы учурда) ишенимдүү адамы же өкүлү болууга;

2) ушул маселе боюнча сот акты мыйзамдуу күчүнө киргенге чейин кароонун заты болуп эсептелген маселе боюнча ачык-айкын сүйлөп чыгууга жол берүүгө;

3) судьянын ыйгарым укуктарын ишке ашырууга байланышпаган максаттарда, мыйзамда жетимдүүлүгү чектелген маалыматтарга киргизилген маалыматтарды же ага судьянын ыйгарым укуктарын ишке ашырууга байланыштуу белгилүү болуп калган кызматтык маалыматтарды жарыя кылууга же пайдаланууга;

4) протоколдук жана башка расмий иш-чараларга байланыштуу алынган белектерди пайдаланууга. Мындай белектер мамлекеттик менчик катары таанылат да, судья тарабынан мыйзамдарда каралгандан тышкаркы учурларда соттун актысы боюнча өзү судьялык кызматты ээлеген сотко өткөрүп берилет. Протоколдук жана башка расмий иш-чараларга байланыштуу алынган белекти өткөрүп берген судья Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында белгиленген тартипте аны сатып ала алат;

5) Кыргыз Республикасынын Судьялар кеңешинин (мындан ары - Судьялар кеңеши) уруксатысыз чет мамлекеттердин, саясий партиялардын, башка коомдук бирикмелердин жана башка уюмдардын ардак жана атайын (илимий жана спорттук наамдардан тышкары) наамдарын, сыйлыктарын жана башка айырмалоо белгилерин алууга;

6) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, Кыргыз Республикасынын эл аралык келишимдерине же Жогорку Соттун, Жогорку Соттун Конституциялык палатасынын чет мамлекеттердин тиешелүү сотторунун эл аралык жана чет өлкө уюмдары менен өз ара негизде макулдашууларына ылайык ишке ашырылуучу кызматтык иш сапарларынан тышкары жеке жана юридикалык жактардын каражаттарынын эсебинен Кыргыз Республикасынан тышкары жактарга кызматтык иш сапарларга чыгууга;

7) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында, Кыргыз Республикасынын эл аралык келишимдеринде же Жогорку Соттун, Жогорку Соттун Конституциялык палатасынын чет мамлекеттердин тиешелүү соттору, эл аралык жана чет өлкө уюмдары менен өз ара негизде, эгерде макулдашууларда башкача каралбаса, Кыргыз Республикасынын аймагында иштеген чет өлкөлүк коммерциялык эмес бейөкмөт уюмдардын жана алардын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн башкаруу органдарынын, камкордук же көзөмөлдүк кылуучу кеңештеринин органдарынын курамына кирүүгө;

8) иш таштоолорго жана митингдерге катышууга;

9) ишкердикти жүзөгө ашырууга, ошондой эле судьялык кызматты депутаттык иш же мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын иштерин, төмөнкүлөрдөн тышкары, башка акы төлөнүүчү иштер менен катар алып жүрүүгө:

- судьялык милдеттерин аткарууда жолтоо болбогондой деңгээлде окутуучулук, илимий жана чыгармачылык иштерден;

- соттук өз алдынча башкаруу органдарынын, Кыргыз Республикасынын Судьяларын тандап алуу кеңешинин (мындан ары - Судьяларды тандоо кеңеши) иштерине катышуудан.

3. Судьялар партияда тура албайт, кандайдыр бир саясий партияларды колдоп же аларга каршы чыга албайт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

1. Судья ушул конституциялык Мыйзамда каралган тартипте жана шарттарда, анын негизинде кабыл алынган башка мыйзамдарга ылайык төмөндөгүлөргө укуктуу:

башка сотко которулууга (ротацияланууга);

соттун төрагалыгына же соттун төрагасынын орун басарлыгына, ошондой эле судьялык өз алдынча башкаруу органдарына жана Судьяларды тандоо кеңешине шайланууга;

өзүнүн квалификациясын жогорулатууга;

отставкага чыгууга;

ушул конституциялык Мыйзамдын 6-беренесинин жоболорун бузуп, өзүнө карата кандай гана болбосун негизсиз коюлган айыптоолорду төгүндөөнү же негизсиздигин таанууну талап кылууга;

анын мыйзамдуу кызыкчылыктарын жүзөгө ашырууга мамлекет жана судьялык өз алдынча башкаруу органдары тарабынан көмөк көрсөтүлүшүнө;

ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген кепилдиктердин камсыз кылынышына.

2. Эгерде бул укуктарды ишке ашыруу судьянын бийик статусуна карама-каршы келбесе, ушул берененин 1-бөлүгүндө саналып өткөндөр судья болуп эсептелген жарандын Кыргыз Республикасынын жарандарына Конституцияда берилген башка укуктарын чектебейт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

6-берене. Судьялардын жүрүм-турумунун кынтыксыздыгы

1. Судья жүрүм-туруму кынтыксыз болуп турган учурга чейин өзүнүн кызмат ордун ээлейт жана өзүнүн ыйгарым укуктарын сактайт.

2. Судьянын жүрүм-турумунун кынтыксыздыгы деп, бул судьяга карата ушул конституциялык Мыйзамдын 5-1-беренесинде каралган милдеттердин Судьялар кеңеши тарабынан тастыкталган же таанылган бузуу фактыларынын жоктугу түшүнүлөт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

7-берене. Сот бийлигинин символдору

1. Сот адилеттигин ишке ашырган учурда судьялар мантия кийишет жана чечимди Кыргыз Республикасынын атынан чыгарышат.

2. Сот жыйналыштарынын залдарында Кыргыз Республикасынын Герби жана Туусу илинет.

3. Кыргыз Республикасынын шайланган жана дайындалган судьяларына күбөлүк берилет.

Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын күбөлүгү Жогорку Кеңештин Төрагасы тарабынан берилет.

Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын төрагасынын, төраганын орун басарынын күбөлүгү Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьялар чогулушунун чечиминин негизинде Жогорку Кеңештин Төрагасы тарабынан берилет.

Жергиликтүү соттун төрагасынын, төраганын орун басарынын күбөлүгү жергиликтүү соттун судьялар чогулушунун чечиминин негизинде Кыргыз Республикасынын Президенти (мындан ары - Президент) тарабынан берилет.

Кеңүл буруңуздар! "Кыргыз Республикасынын Конституциясын колдонууга киргизүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 8-бөлүгүн ишке ашыруунун алкактарында судьялар корпусун түзүү аяктаганга чейин 7-берененин 3-бөлүгүнүн төртүнчү абзацынын колдонулушу токтотулду

Жергиликтүү соттун судьясынын күбөлүгү Президент тарабынан берилет.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

8-берене. Судьялардын квалификациялык класстары

1. Судьяларга ээлеген кызматтарына, судьянын кызматындагы иштеген стажына, сот адилеттигин жүргүзүүнүн сапатына, тартибинин кынтыксыздыгына жараша квалификациялык класстар ыйгарылат.

2. Квалификациялык класстар төмөндөгүчө бөлүнөт:

- бешинчи квалификациялык класс;
- төртүнчү квалификациялык класс;
- үчүнчү квалификациялык класс;
- экинчи квалификациялык класс;
- биринчи квалификациялык класс;
- жогорку квалификациялык класс.

3. Судьяларга квалификациялык класстар Судьялар кеңешинин сунушу боюнча Президент тарабынан ыйгарылат.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

9-берене. Кыргыз Республикасынын судьясына квалификациялык классты ыйгаруу тартиби

1. Квалификациялык класстар төмөндөгүлөргө ыйгарылат:

1) жергиликтүү соттордун судьяларына - бешинчи-экинчи квалификациялык класстар;

2) Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларына - биринчи квалификациялык класс ыйгарылышы мүмкүн.

Жергиликтүү соттордун судьяларына ишинин стажын, сот адилеттигин жүргүзүүнүн сапатын, кынтыксыз жүрүм-турумун эске алуу менен биринчи жана жогорку квалификациялык класстар ыйгарылышы мүмкүн.

2. Жергиликтүү соттун судьясынын кызматына биринчи жолу дайындалган жана квалификациялык классы жок судьяга дайындалган күндөн тартып кеминде алты айдан кийин бешинчи квалификациялык класс ыйгарылат.

Судьяга кезектеги квалификациялык класс кеминде үч жылдан эрте эмес ыйгарылышы мүмкүн. Мында үч жылдык мөөнөт судьянын ыйгарым укуктарын ишке ашырбаган мезгилдеги мөөнөттү камтыбайт. Судьяга тартип жазасы колдонулган учурда үч жылдык мөөнөттүн өтүшү тартип жазасы жоюлду деп эсептелчү күнгө чейин токтотула турат.

Судьяларга берилген квалификациялык класстар аларда өмүр бою калат. Кезектеги квалификациялык класс ыйгарылганда мурдагы квалификациялык класс күчүн жоготот.

3. Судьяны квалификациялык класстан ажыратууга жазык иши боюнча соттун өкүмү менен дайындалган кошумча жазанын түрү катары сот тартибинде гана жол берилет.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

10-берене. Квалификациялык класска кошумча төлөө

1. Квалификациялык класстары бар судьяларга Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен белгиленген тартипте кызматтык айлык акыларына кошумча төлөм белгиленет.

2. Аскердик наамы бар аскер сотторунун судьяларына квалификациялык класстар ыйгарылбайт, ал эми алардын кызматтык айлык акыларына кошумча төлөм аскердик наамдары үчүн төлөнөт.

2-глава

Судьялардын көз карандысыздыгынын кепилдиктери

11-берене. Судьянын көз карандысыздыгы

1. Судьянын көз карандысыздыгы төмөндөгүлөр аркылуу камсыз кылынат:
 - 1) сот адилеттигин мыйзам менен каралган тартипте гана жүзөгө ашыруу;
 - 2) жоопкерчилик ким тарабынан болбосун соттун ишине коркутуу аркылуу кийлигишүүгө тыюу салуу;
 - 3) судьянын алмашылбастыгы;
 - 4) судьянын кол тийбестиги;
 - 5) судьяны, анын жогорку статусуна ылайык мамлекеттин эсебинен материалдык жана социалдык жактан милдеттүү түрдө камсыз кылуу;
 - 6) соттук өз алдынча башкаруу органдарынын иштеши;
 - 7) отставкага чыгуу укугуна.
2. Конституцияда жана ушул конституциялык мыйзамда каралган судьянын көз карандысыздыгынын кепилдиктери кандай учурда болсо да алып салынышы же төмөндөтүлүшү мүмкүн эмес.
(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

12-берене. Судьянын ишине кийлигишүүгө жол берилбестик

1. Сот адилеттигин жүзөгө ашыруу боюнча ишке ар кандайча кийлигишүүгө тыюу салынат. Судьяга таасир кылууга күнөөлүү адам мыйзамда каралган жоопкерчиликти тартат.
2. Ушул конституциялык Мыйзамга ылайык судьянын жоопкерчилиги жөнүндө маселе каралган учурлардан тышкары судьядан конкреттүү сот иши боюнча отчет талап кылууга эч кимдин укугу жок.
3. Процесстик мыйзамда каралган учурлардан жана тартиптен бөлөк учурларда судья каралган же анын өндүрүшүндө турган иштердин маңызы боюнча кандайдыр бир түшүндүрмөлөрдү жасоого, таанышуу үчүн ишти кимдир-бирөөгө берүүгө милдеттүү эмес.
(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

13-берене. Судьялардын алмашылбастыгы

1. Кыргыз Республикасынын бардык сотторунун судьялары алмашылбайт. Алар өз кызмат ордундарын ээлешет жана конституциялык мөөнөттүн чегинде өз ыйгарым укуктарын сакташат.
2. Судья Кыргыз Республикасынын Конституциясында жана ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте жана негиздер боюнча каралбаса, кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотулбайт же четтетилбейт же анын ыйгарым укуктары токтотула турушу же токтотулушу мүмкүн эмес.
3. Республиканын бир регионунда жайгашкан жергиликтүү сотто өз ыйгарым укуктарын жүзөгө ашыруучу судья которуу (ротациялоо) тартибинде ушул конституциялык Мыйзамда каралган учурларда жана негиздерде гана ошол жергиликтүү соттун судьясынын ыйгарым укуктарын жүзөгө ашыруу үчүн башка жергиликтүү соттун тең же жогору турган кызмат ордуна жиберилиши мүмкүн.

14-берене. Судьянын кол тийбестиги

1. Судья кылмыш жасаган жеринде кармалгандан башка учурларда кол тийбестик укугуна ээ жана кармалууга жана камакка алынууга, тинтилүүгө же жекелей текшерүүгө кабылууга тийиш эмес. Кылмыш жасаганынын шектүүлүгү боюнча кармалган же башка негиз боюнча же болбосо кайсы бир укук коргоо органдарына мажбурлап алынып келинген судья, эгерде кармалган учурда бул судьянын инсандыгы белгилүү болушу мүмкүн болбосо, анын инсандыгы аныкталгандан кийин токтоосуз бошотулууга тийиш.
2. Судья ыйгарым укуктары токтотулгандан, кызматынан бошотулгандан кийин судьянын ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырып турган мезгилде жасаган укукка каршы жосуну үчүн сот тартибинде салынуучу жазык жана административдик жоопкерчиликке ушул конституциялык Мыйзамда белгиленгенден башкача тартипте тартылышы мүмкүн

эмес.

3. Башка адамдардын коопсуздугун камсыз кылуу максаттарында, мыйзамда каралган учурларды кошпогондо, судьяны жекелей текшерүүгө жол берилбейт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

3-глава

Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларын шайлоонун, Жогорку соттун төрагасын жана төрагасынын орун басарларын шайлоонун жана кызматтан бошотуунун тартиби (Главанын аталышы КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

15-берене. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларына коюлуучу талаптар, аларды шайлоонун тартиби

1. Жогорку сотко 40тан жаш эмес, 70 жаштан улуу эмес, жогорку юридикалык билими жана юридикалык кесип боюнча он жылдан кем эмес, анын ичинде беш жыл судьялык иш стажы бар Кыргыз Республикасынын жараны судья болушу мүмкүн.

Жогорку соттун Конституциялык палатасына 40тан жаш эмес, 70 жаштан улуу эмес, жогорку юридикалык билими жана юридикалык кесип боюнча он беш жылдан кем эмес иш стажы бар, мамлекеттик жана расмий тилдерди билген Кыргыз Республикасынын жараны судья боло алат.

1-1. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын кызмат ордун ээлөө үчүн талап кылынган юридикалык кесип боюнча иш стажына ушул конституциялык Мыйзамдын 17-беренесинин 4-бөлүгүндө белгиленген жергиликтүү соттордун судьялары үчүн каралган кызмат орундарындагы иштөө убактысы кошуп эсептелет.

2. Жогорку соттун, анын ичинде Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьялары Судьяларды тандоо боюнча кеңештин сунушуна негизделген Президенттин сунуштамасы боюнча, бир жыныстагы адамдардын жетимиш пайыздан ашпаган гендердик өкүлчүлүгүн эске алуу менен Жогорку Кеңеш тарабынан шайланат. Жогорку соттун судьялары Конституцияда белгиленген жаш курак чегине жеткенге чейин шайланат; Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьялары - биринчи жолу 7 жылдык мөөнөткө, ал эми андан кийин - Конституцияда белгиленген жаш курак чегине жеткенге чейин шайланат.

3. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын бош кызмат ордун ээлөөгө талапкерлерди тандоо конкурстук негизде Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан жүзөгө ашырылат.

Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын бош кызмат ордун ээлөөгө конкурс ушул конституциялык Мыйзамдын 21-беренесинде белгиленген тартипте, конкурстук тандоо өткөрүү жолу менен жүзөгө ашырылат.

4. Судьяларды тандоо кеңеши Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын чек жаш курагына жеткенге чейин алтымыш күндөн кечиктирбестен же Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда кыскартылганга же аны кызмат ордунан мөөнөтүнөн мурда бошоткон күндөн тартып жыйырма күндөн кечиктирилбестен Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын бошотулуучу же бош кызмат ордун ээлөөгө конкурс жарыялайт.

5. Конкурска катышууга арыз талапкер тарабынан Судьяларды тандоо кеңешине кулактандыруу жарыяланган күндөн тартып он күндүн ичинде берилиши керек.

Арызга төмөндөгүлөр тиркелет:

- 1) паспорттун көчүрмөсү;
- 2) жогорку юридикалык билими жөнүндө дипломдун күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү;
- 3) талапкердин юридикалык кесип боюнча иш стажы бар экендигин тастыктаган эмгек китепчесинин жана башка документтеринин күбөлөндүрүлгөн көчүрмөлөрү;
- 4) конкурска катышаардын алдындагы бир жыл ичинде берилген ден-соолугунун

абалы жөнүндөгү медициналык корутунду.

Арызга талапкердин инсандыгын мүнөздөгөн башка документтер (пикирлер, сунуштамалар) тиркелиши мүмкүн.

Кыргыз Республикасынын иштеп турган судьялары арыз берүү жолу менен Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын кызмат ордуна конкурстук тандоого катышууга укуктуу.

Конкурск катышууга арыз берген Кыргыз Республикасынын судьяларынын өздүк делолору Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын аппараттары судьяларынын жана жергиликтүү соттордун ишин камсыз кылуу боюнча мамлекеттик органдын (мындан ары - ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган) аппараттары тарабынан Судьяларды тандоо кеңешине сунушталат.

6. Арыздарды кабыл алуу аяктагандан кийин Судьяларды тандоо кеңеш конкурстук тандоонун жыйынтыктары боюнча он күндүк мөөнөттө Жогорку Соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын кызмат ордуна шайлоо үчүн талапкерлигин Президентке киргизет.

6-1. Президент өз чечимин жүйөөлөштүрүү менен, Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын кызмат ордуна көрсөтүлгөн талапкер боюнча материалдарды Судьяларды тандоо боюнча кеңешке кайтарып берүүгө укуктуу. Эгерде Судьяларды тандоо боюнча кеңеш талапкерди Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын кызмат ордуна дайындоого бөгөт болуучу жагдайларды белгилебесе, анда Судьяларды тандоо боюнча кеңеш Президент тарабынан Жогорку соттун жана Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын кызмат ордуна шайлоо үчүн он жумушчу күндүн ичинде Жогорку Кеңешке андан ары көрсөтүлүшү үчүн ошол эле талапкер боюнча сунушту Президентке кайра киргизет. Жогорку соттун жана Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын кызмат ордуна мурда сунуш кылынган талапкерди Президентке кайрадан киргизүү жөнүндө чечим Судьяларды тандоо боюнча кеңештин мүчөлөрүнүн жалпы санынын үчтөн экисинен кем эмес көпчүлүгүнүн добушу менен кабыл алынат.

Судьяларды тандоо боюнча кеңеш Президент тарабынан баяндалган жагдайларга макул болгон учурда, Судьяларды тандоо боюнча кеңеш жаңы конкурс жарыялайт.

7. Президент Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларын шайлоо үчүн Жогорку Кеңешке талапкер тууралуу сунуштама киргизет.

Сунушталган талапкер боюнча Жогорку Кеңеш сунуштама келип түшкөн күндөн тартып эки жумадан кечиктирбестен чечим кабыл алат.

8. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын кызмат ордуна сунушталган талапкерлер Жогорку Кеңеште шайланбай калган учурда жаңы конкурстук тандоонун жыйынтыктары боюнча Судьяларды тандоо кеңешинин сунуштамасы менен Президент башканын талапкерлигин киргизет.

Жогорку соттун, Жогорку срттун Конституциялык палатасынын судьяларын шайлоо үчүн жаңы талапкерлик боюнча Президенттин сунуштамасын Жогорку Кеңеш сунуштама келип түшкөн күндөн тартып эки жумадан кечиктирилбеген мөөнөттө карайт.

9. Жогорку сотко, Жогорку соттун Конституциялык палатасына төмөндөгүдөй адамдар судья боло алышпайт:

1) соттуулугу, анын ичинде алынган же жоклган соттолгондугу барлар;

2) кынтыксыз эмес жүрүм-турумуна байланыштуу Кыргыз Республикасынын судьялык кызмат ордунан мурда бошотулгандар;

3) укук коргоо органынын кызматкеринин наамын жаманатты кылганына байланыштуу укук коргоо органдарынан бошотулган же "Адвокаттык иш жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-статьясынын сегизинчи жана тогузунчу абзацтарында каралган негиздер боюнча адвокаттык ишке иштөө укугунун лицензиясынан ажыратылгандар;

4) чет мамлекеттин жарандыгы барлар.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41, 2012-жылдын 26-майындагы N 66 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

16-берене. Жогорку соттун төрагасын жана төраганын орун басарларын шайлоонун жана бошотуунун тартиби

1. Жогорку соттун судьялары өздөрүнүн курамынан үч жылдык мөөнөт менен төраганы жана төраганын орун басарларын шайлайт.

Бир эле судья Жогорку сотко катары менен эки мөөнөт төрага, төраганын орун басары болуп шайланышы мүмкүн эмес.

2. Жогорку соттун төрагасын жана төраганын орун басарларын шайлоо жана бошотуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен ишке ашырылат.

3. Жогорку соттун Конституциялык палатасына төраганы жана төраганын орун басарларын шайлоо жана бошотуу "Кыргыз Республикасынын Жогорку соттун Конституциялык палатасы жөнүндө" Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамда каралган тартипте ишке ашырылат.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

4-глава

Жергиликтүү соттордун судьяларын дайындоо тартиби,
аларды которуу, жергиликтүү соттун төрагасын
жана төраганын орунбасарын шайлоо

17-берене. Жергиликтүү судьяларга коюлуучу талаптар

1. Жергиликтүү соттордун судьяларына 30 жаштан жаш эмес жана 65 жаштан улуу эмес, жогорку юридикалык билими жана юридикалык кесиби боюнча беш жылдан кем эмес иш стажы бар Кыргыз Республикасынын жараны боло алат.

2. Жергиликтүү соттун судьясынын кызматын ээлөөгө биринчи жолу талапкерленген жана судьялык иш стаждары жок адамдарга, ошондой эле судьялык иш стаждары бар адамдарга, ошол эле убакта алардын конкурска катышууга арыз бергендиги менен судьялык кызматтан бошотулган же судьялык ыйгарым укугу токтотулган мөөнөттүн ортосундагы тыныгуу он жылдан ашса, анда төмөндөгүдөй кошумча талаптар белгиленет: квалификациялык экзаменди (мындан ары - экзамен) берүүнүн натыйжалары боюнча берилүүчү сертификаттын болушу. Экзамен талапкерлердин күндүзгү же сырттан окуунун жыйынтыктары боюнча тапшырылат. Сертификат үч жыл бою жарактуу. Окутуунун программасы, экзаменди алуу боюнча комиссиянын курамы, ошондой эле аны берүүнүн тартиби Судьялар кеңеши тарабынан бекитилет.

Көңүл буруңуздар!

2010-жылдын 27-июнунда референдумда (жалпы элдик добуш берүүдө) кабыл алынган Конституцияга ылайык жергиликтүү соттордун судьялык корпусунун түзүлүшү аяктаган күндөн тартып берилген статьянын 2-бөлүгү күчүнө кирет (КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын 2-беренесинин 2-абзацын караңыз)

3. Жергиликтүү сотторго төмөнкүдөй адамдар судья болушу мүмкүн эмес:

1) соттуулугу, анын ичинде соттолгондугу алып салынган же жоюлган;

2) кынтыксыз эмес жүрүм-турумуна байланыштуу мурда Кыргыз Республикасынын судьясынын кызмат ордунан бошотулган;

3) укук коргоо органынын кызматкеринин наамын жаманатты кылгандыгына байланыштуу укук коргоо органдарынан бошотулган же "Адвокаттык иш жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-статьясынын сегизинчи жана тогузунчу абзацтарында каралган негиздер боюнча адвокаттык иш жүргүзүү укугун берген лицензиядан ажыратылгандар;

4) чет мамлекеттин жарандыгы барлар.

4. Судьянын кызмат ордун ээлөө үчүн зарыл болгон юридикалык кесип боюнча иш стажына төмөнкү кызматтардагы иш убактысы эсептелет:

- жогорку юридикалык билими бар Жогорку Кеңештин депутаттарынын;

- Президенттин Аппаратынын юридикалык бөлүмчөсүнүн кызматкерлеринин, Президенттин Жогорку Кеңештеги ыйгарым укуктуу өкүлүнүн;

- Жогорку Кеңештин Аппаратынын юридикалык бөлүмчөлөрүнүн, укук тартиби, адам укуктары, конституциялык мыйзамдар, мамлекеттик түзүлүш жана сот-укук маселелерин алып барган ошондой эле Жогорку Кеңештин депутаттарынын (юридикалык

жогорку билим алган учурдан тартып) жана Жогорку Кеңештин депутаттарынын юридикалык жогорку билими бар жардамчыларынын, консультанттарынын;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн (мындан ары - Өкмөт) Аппаратынын юридика бөлүмчөсүнүн, коргонуу жана укук коргоо органдарынын иштери боюнча бөлүмүнүн кызматкерлери, Өкмөттүн Жогорку Кеңештеги туруктуу өкүлүнүн;

- Жогорку соттун аппаратынын кызматкерлеринин;

- Жогорку соттун Конституциялык палатасынын аппаратынын кызматкерлеринин;

- жергиликтүү соттордун аппараттарынын кызматкерлеринин;

- ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын кызматкерлеринин;

- прокуратура органдарынын кызматкерлеринин;

- юстиция системасынын кызматкерлеринин;

- ички иштер органдарынын юридикалык кызматтарынын, тергөө бөлүмчөлөрүнүн кызматкерлеринин;

- улуттук коопсуздук кызматынын юридикалык кызматтарынын, тергөө бөлүмчөлөрүнүн кызматкерлеринин;

- бажы органдарынын жана финансы полиция органдарынын юридикалык кызматтарынын, тергөө бөлүмчөлөрүнүн кызматкерлеринин;

- министрликтердин, мамлекеттик комитеттердин жана административдик ведомстволордун, ошондой эле аларга караштуу мекемелердин юридикалык кызматтарынын кызматкерлеринин;

- Кыргыз Республикасынын мамлекеттик комиссияларынын, фонддорунун аппараттарынын юридикалык кызматтарынын кызматкерлеринин;

- жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын аппараттарынын юридикалык кызматтарынын кызматкерлеринин;

- Кыргыз Республикасынын Омбудсменинин (Акыйкатчысынын) аппаратынын жогорку юридикалык билими бар кызматкерлеринин;

- менчигинин формасына карабастан юридикалык жактардын юридикалык кызматтарынын кызматкерлеринин;

- Кыргыз Республикасынын адвокаттарынын;

- Кыргыз Республикасынын нотариустарынын;

- жогорку окуу жайлардын укук маселеси менен иштеген профессорлор-окутуучулар курамынын, окумуштуу катчысынын.

Мында адистиги боюнча иш стажына орунду ээлөөдө юридикалык жогорку билимдин болушунун милдеттүүлүгүн талап кылган кызмат орундарында иштеген убакыт кошуп эсептелет.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41, 2012-жылдын 26-майындагы N 66 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

18-берене. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордун ээлөөгө конкурс

1. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордун ээлөөгө талапкерлерди тандоо конкурстук негизде Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан жүргүзүлөт.

2. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордун ээлөө конкурстук тандоону өткөрүү жолу менен жүзөгө ашырылат.

3. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат орду төмөнкүлөргө байланыштуу түзүлөт:

1) жергиликтүү соттун судьясынын ыйгарым укуктарынын мөөнөтүнүн аякташына;

2) Конституцияда белгиленген куракка жеткенине;

3) жергиликтүү соттун судьясынын ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда аяктаганына же судьянын кызмат ордунан бошотулганына;

4) жергиликтүү соттордун судьясынын жаңы штаттык бирдиги киргизилгендигине;

5) адистештирилген соттордун түзүлүшүнө.

4. Судьяларды тандоо кеңеши жергиликтүү соттун судьясынын чек жаш курагына жеткенге чейин алтымыш күндөн кечиктирбестен, же жергиликтүү соттун судьяларынын ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулгандан же аны кызмат ордунан мөөнөтүнөн мурда бошоткон күндөн тартып жыйырма күндөн кечиктирбестен жергиликтүү соттун судьяларынын бошотулуучу же бош кызмат ордун ээлөөгө конкурс жарыялайт. Конкурс жөнүндө кулактандыруу мамлекеттик басма сөз органдарына,

ошондой эле Судьяларды тандоо кеңешинин сайтына жайгаштырылат.

Жергиликтүү соттун судьясы анын ыйгарым укуктарынын мөөнөтү аяктаганга чейин сексен күндөн эрте эмес жана алтымыш күндөн кеч эмес өзүн жергиликтүү соттун судьялыгына дайындоо жөнүндө Улуттук кеңешке арыз менен кайрылууга укуктуу. Мындай учурда Судьяларды тандоо кеңеши арыз келип түшкөн күндөн тартып эки жумалык мөөнөттө аны ушул Конституциялык мыйзамдын 21-беренесинде каралган эрежелер боюнча карайт. Мында эгерде талапкер Судьяларды тандоо боюнча кеңеш тарабынан жергиликтүү соттун судьялыгына дайындоого сунушталбаса, анда жергиликтүү соттун судьясынын боло турган бош кызмат ордуна иштеп жаткан судьянын талапкерлиги четтетилген күндөн тартып беш күндөн кечиктирилбестен конкурс жарыяланат. Мындай судья анын талапкерлиги Судьяларды тандоо боюнча кеңеш тарабынан четке кагылган күндөн тартып бир жылдан кийин гана судьялардын бош кызмат орундарына болгон башка конкурстарга катышууга укуктуу.

Көңүл буруңуздар! "Кыргыз Республикасынын Конституциясын колдонууга киргизүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 8-бөлүгүн ишке ашыруунун алкактарында судьялар корпусун түзүү аяктаганга чейин 18-берененин 4-бөлүгүнүн экинчи абзацынын колдонулушу токтотулду

5. Ушул берененин 3-бөлүгүнүн 4, 5-пункттарынын негизинде бош орун пайда болгондо жергиликтүү соттун судьяларынын бош кызмат ордун ээлөөгө конкурс өткөрүү жөнүндө кулактандыруу Кыргыз Республикасынын мамлекеттик басма сөз органына, ошондой эле Судьяларды тандоо кеңешинин интернет-сайтына бош орун пайда болгон күндөн тартып жыйырма күндөн кечиктирилбестен жайгаштырылат.

6. (КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, 2011-жылдын 13-июнундагы N 41, 2012-жылдын 26-майындагы N 66 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

19-берене. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордун ээлөө үчүн конкурска документтерди берүү тартиби

1. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордун ээлөөгө талапкердин арызы жана документтери талапкердин жеке өзү тарабынан же болбосо почта аркылуу берилет.

Судьяларды тандоо кеңешинин атына даректелген жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордуна талапкердин арызы Ыйгарым укуктуу мамлекеттик органына берилет.

Арызга төмөнкүлөр тиркелет:

- 1) талапкердин жарандыгын жана жашын күбөлөндүрүүчү паспортунун көчүрмөсү;
- 2) жогорку юридикалык билими жөнүндө дипломунун күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү;
- 3) эмгек китепчесинин күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү, талапкерде юридикалык кесиби боюнча иш стажы бар экенин ырастаган башка документтери;
- 4) конкурска катышаар алдындагы бир жыл ичинде берилген ден соолугунун абалы жөнүндөгү медициналык корутунду;
- 5) ушул конституциялык Мыйзамдын 17-беренесинин 2-бөлүгүндө каралган талапкерге коюлуучу кошумча талаптардын болушун ырастоочу документ.

Арызга талапкердин ким экендигин мүнөздөөчү башка документтер (пикирлер, сунуштар) тиркелиши мүмкүн.

2. Кыргыз Республикасынын учурдагы судьялары арыз берүү жолу менен жергиликтүү соттордун судьяларынын кызмат ордуна конкурстук тандоого катышууга укуктуу.

Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларынын документтери Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын аппараттары тарабынан түзүлөт жана Ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга өткөрүп берилет.

Жергиликтүү соттордун судьяларынын документтери Ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан түзүлөт.

3. Кыргыз Республикасынын учурдагы судьяларынын документтери төмөнкүлөрдү

камтууга тийиш:

- 1) судьянын өздүк ишин;
 - 2) караган иштеринин санын жана сапатын чагылдыруучу судьялык кызмат ордунда иштеген мезгилиндеги маалыматтарды;
 - 3) сыйлыктары, кубаттоолору жана жазалары жөнүндөгү маалыматтарды;
 - 4) судьяларга карата чыгарылган жекече аныктамаларды.
4. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордуна талапкерлердин арыздарды жана документтерди берүү мөөнөтү Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан аныкталат жана кулактандыруу жарыяланган күндөн тартып он төрт күндөн аз болбоого тийиш.

Ошондой эле ушул берене менен белгиленген мөөнөт бүткөндөн кийин берилген документтер кабыл алынбайт.

Ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы арызды жана ага тиркелген документтерди кабыл алгандан кийин тиешелүү органдардан талапкердин соттуулугу жөнүндөгү маалыматты өз алдынча сурап алат.

Тиешелүү ыйгарым укуктуу орган он күндөн кечиктирилбеген мөөнөттө талапкердин соттуулугунун бардыгы же жоктугу жөнүндө маалыматты жиберүүгө милдеттүү.

5. Жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордун ээлөөгө конкурстка катышууга документтери кабыл алынган адамдар талапкерлердин тизмесине киргизилет. Талапкерлердин тизмеси талапкерлердин кесиптик жана моралдык сапаттары жөнүндө пикирлерди алуу үчүн конкурс жөнүндө кулактандыруу жарыяланган күндөн тартып кырк күндөн кечиктирилбестен Кыргыз Республикасынын мамлекеттик басма сөз органына жана Судьяларды тандоо кеңешинин интернет-сайтына жарыяланат.

Пикирлерди алуу үчүн мөөнөт Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан аныкталат.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

20-берене. Квалификациялык экзамен

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

21-берене. Конкурстук тандоо

1. Конкурстук тандоого төмөнкүлөргө жол берилет:

- 1) иштеп жаткан судьялар;
- 2) конкурстка катышууга берген арызынын жана адамды судьянын кызмат ордунан бошотуунун же болбосо судьянын ыйгарым укуктарын токтотуунун ортосундагы тыныгуу мөөнөтү он жылдан ашпаган судьялык иш стажы бар адамдар;
- 3) экзамен берүүнүн натыйжалары боюнча сертификат алган адамдар.

2. Конкурстук тандоо үч турда өткөрүлөт.

Биринчи турда Судьяларды тандоо боюнча кеңеш төмөнкүлөрдү иликтейт:

- талапкердин, анын жубайынын, жакын туугандарынын кирешелери жөнүндө декларацияларын;

- талапкердин жүрүм-турумунун кынтыксыздыгын тастыктоочу башка маалыматтарды (талапкерге мүнөздөмөлөр, сунуштар).

Судьяларды тандоо боюнча кеңеш судьянын бош кызмат ордуна талапкердингизин көрсөтүп жаткан талапкердин, анын жубайынын, жакын туугандарынын кирешелери жөнүндө декларациясын суратып алууга милдеттүү.

Судьяларды тандоо боюнча кеңеш биринчи турда документтерди иликтөөнүн натыйжалары боюнча талапкерди конкурстук тандоонун экинчи туруна киргизүү жөнүндө чечим кабыл алат.

Талапкерди конкурстук тандоонун экинчи туруна киргизүү жөнүндө чечим Судьяларды тандоо боюнча кеңеш тарабынан ачык добуш берүү менен кабыл алынат.

Эгерде конкурстук тандоонун экинчи туруна талапкерди киргизүү үчүн Судьяларды тандоо боюнча кеңештин мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүгү добуш берсе, ал конкурстук тандоонун экинчи туруна киргизилген болуп эсептелет.

3. Конкурстук тандоонун экинчи турунда Судьяларды тандоо боюнча кеңеш талапкерлерге төмөнкүлөрдү сунуш кылат:

- 1) берилген укуктук темага дилбаян жазуу жана аны оозеки баяндоо;

2) Кыргыз Республикасынын конституциялык укук жана сот өндүрүшү, жазык, жазык-процесстик, жарандык жана жарандык-процесстик мыйзамдары бокунча суроолорго жооп берүү.

Укуктук темалар жана суроолор Судьяларды тандоо бокунча кеңеш тарабынан жыл сайын бекитилет жана Судьяларды тандоо бокунча Кеңештин расмий сайтында жана жалпыга маалымдоо каражаттарында жарыяланат.

Дилбаянды оозеки баяндоону жана берилген суроолорго жоопторду уккандан кийин Судьяларды тандоо бокунча кеңештин мүчөлөрү ар бир талапкерге балл (баа) коюшат.

Өтүү баллын алышкан бардык талапкерлер судьялардын бош кызмат орундарынын санына карабастан үчүнчү турга киргизилет.

Өтүү баллы жыл сайын Судьяларды тандоо бокунча кеңеш тарабынан бекитилет.

Өтүү баллынын көпчүлүк санын алган талапкерлер добуш берүү бюллетенине киргизилет.

Өтүү баллын албаган талапкерлер Судьяларды тандоо бокунча кеңеш тарабынан алардын талапкерлиги четке кагылган күндөн тартып бир жылдан кийин судьялардын бош кызмат орундарына башка конкурстарга катышууга укуктуу.

4. Судьянын бир бош кызмат ордуна конкурстук тандоо төмөнкү учурларда өтпөй калган болуп таанылат:

1) эгерде судьянын бош кызмат ордун ээлеге арыздар келип түшпөсө;

2) эгерде конкурстук тандоонун биринчи турунан кийин судьянын ушул бош кызмат ордуна талапкерлер калбаса.

Бул учурда Судьяларды тандоо бокунча кеңеш жаңы конкурс жарыялайт.

5. Эгерде конкурстук тандоонун экинчи турунун натыйжалары бокунча судьянын бир бош кызмат ордуна бир талапкер калса, конкурстук тандоонун үчүнчү туру өткөрүлбөйт, ал эми мындай талапкер судьялыкка дайындоо же шайлоо үчүн сунушталды деп эсептелет.

6. Конкурстук тандоонун бардык материалдары талапкердин өздүк делосуна тиркелет. Конкурстка катышкан талапкерлердин өздүк делолору кайтарылып берилбейт жана мыйзамда белгиленген тартипте ыйгарым укуктуу мамлекеттик органда сакталат.

(КР 2012-жылдын 26-майындагы N 66 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

22-берене. Жергиликтүү соттордун судьяларынын кызмат ордуна талапкерлерди дайындоо жана аларды жергиликтүү соттордун судьяларынын ыйгарым укуктарын аткаруу үчүн жергиликтүү сотторго жиберүү тартиби

1. Жергиликтүү соттордун судьялары конкурстук тандоодон өткөн жана Судьяларды тандоо кеңеши сунуштаган адамдардын ичинен Президент тарабынан дайындалат.

2. Конкурстук тандоонун натыйжалары бокунча жергиликтүү соттун судьялыгына дайындоо үчүн талапкерге сунуштама Президентке киргизилет.

Президент өзүнүн жүйөөлөнгөн чечими менен сунушталган талапкер бокунча материалдарды алган күндөн тартып он күндүн ичинде Судьяларды тандоо бокунча кеңешке кайтарып берүүгө укуктуу. Бул учурда Судьяларды тандоо бокунча кеңеш жаңы конкурс өткөрөт жана бош кызмат ордуна башка талапкерди сунуш кылат.

3. Жергиликтүү соттордун судьяларын дайындоо Конституцияда каралган мөөнөткө Президенттин Жарлыгы менен ишке ашырылат.

Жергиликтүү соттун дайындалган судьясы Президенттин Жарлыгы менен жергиликтүү соттун судьясынын ыйгарым укуктарын ишке ашыруу үчүн конкреттүү жергиликтүү сотко жиберилет.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41, 2012-жылдын 26-майындагы N 66 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

23-берене. Жергиликтүү соттун судьяларын которуунун (ротациялоонун) негиздери жана тартиби

1. Жергиликтүү соттун судьялары бир жергиликтүү соттон башка жергиликтүү

сотко төмөнкүдөй негиздер боюнча которулушу мүмкүн:

- 1) өз каалоосу боюнча;
- 2) сот кайра уюшулган, түзүмү жана судьялардын штаттык саны өзгөргөн учурда;
- 3) судьядан жана мамлекеттен көз каранды болбогон жагдайлар боюнча судьяларды мамлекеттик коргоо максаттарында;

4) башка жергиликтүү соттун бош судьялык кызмат ордуна конкурстук жол менен тандап алууга жергиликтүү соттун судьясы катышкан жана Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан талапкерлиги Президентке киргизилген учурда.

2. Судьяларды которуу (ротациялоо) судьялардан арыздар түшкөнүнө жараша Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан ушул берененин 1-бөлүгүнүн 1-пунктунда каралган негиз боюнча жүзөгө ашырылат. Судьялардын арыздары Судьяларды тандоо кеңешинин наамына ыйгарым укуктуу органга берилет.

Судьяларды тандоо кеңеши которуу (ротациялоо) жөнүндөгү судьялардын арыздарын карап чыгып, аларды канааттандырат жана которуу (ротациялоо) жөнүндө судьянын бирдиктүү макулдугу болгондо гана которуу (ротациялоо) жөнүндө Президентке сунуш киргизет.

Бир жердеги жергиликтүү соттон башка жердеги жергиликтүү сотко которулган судьялар акыркы которулган (ротация болгон) күндөн тартып беш жылдан эрте эмес учурда которуу (ротациялоо) тууралуу арыз менен кайра кайрылууга укуктуу.

3. Жергиликтүү сот кайра уюштурулган, анын судьяларынын штаттык бирдиктерин башка жергиликтүү сотторго берүү менен түзүмү өзгөрүлгөн учурда штаттык кызмат орундары берилген сотко которулушуна (ротация болушуна) байланыштуу жоктугун соттордун же болбосо түзүмү өзгөрүлгөн соттордун судьяларынын пикири угулат. Судьяларды которуу (ротациялоо) боюнча Судьяларды тандоо кеңешинин чечими судьялардын жаңы жердеги ишинин бардык жагдайларын жана мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен кабыл алынат.

4. Которуу (ротациялоо) маселелерин Судьяларды тандоо кеңеши судьялардан жана мамлекеттен көз каранды болбогон жагдайлардан судьяларды мамлекеттик коргоо максаттарында кийинкиге калтырбастан карайт. Укук коргоо органдарынын тиешелүү материалдары менен ырасталган тиешелүү жергиликтүү соттун төрагасынын кайрылуусу же судьянын кайрылуусу ушул маселени кароо үчүн негиз болуп саналат. Судьяларды мамлекеттик коргоого алуу максатында которуу (ротациялоо) боюнча Судьяларды тандоо кеңешинин чечими судьяга каршы коркунучтун бар экенин негиздеген бардык жагдайларды иликтегенден жана аныктагандан кийин кабыл алынат.

5. Жергиликтүү соттун судьясын которуу (ротациялоо) анын ыйгарым укуктарынын калган мөөнөтүнө карай жүзөгө ашырылат.

6. Судьяларды которуу (ротациялоо) чечими Судьяларды тандоо кеңеши тарабынан кабыл алынат жана тиешелүү Жарлык чыгаруу үчүн Президентке жиберилет. Чечим Президентке келген күндөн тартып он күн ичинде Жарлыкка кол коюлат.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

24-берене. Жергиликтүү соттордун төрагаларын жана төрагалардын орун басарларын шайлоонун тартиби

1. Жергиликтүү соттордун төрагалары жана төрагалардын орун басарлары тиешелүү жергиликтүү соттун судьяларынын чогулушунда үч жылдык мөөнөткө шайланат.

2. Бир эле сотто бир эле судья эки мөөнөткө катары менен жергиликтүү соттун төрагалыгына, төраганын орун басарлыгына шайланышы мүмкүн эмес.

Көңүл буруңуздар! "Кыргыз Республикасынын Конституциясын колдонууга киргизүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 8-бөлүгүн ишке ашыруунун алкактарында судьялар корпусун түзүү аяктаганга чейин 24-берененин 1 жана 2-бөлүктөрүнүн колдонулушу токтотулду

3. Жергиликтүү соттордун төрагаларын, төрагалардын орун басарларын шайлоо жана бошотуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте жүргүзүлөт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

5-глава

Судьялардын ыйгарым укуктарын токтото туруу,
кызматтан четтетүү жана ыйгарым укуктарын
токтотуунун негиздери жана тартиби

25-берене. Судьяны кызматынан четтетүү

1. Судьялар кеңеши тарабынан жазык жоопкерчилигине (айыпталуучу катары тартуу) же сот тартибинде салынуучу административдик жоопкерчиликке тартууга макулдук берилген учурда судья кызмат ордуна четтетилет (судьянын милдеттерин аткаруудан четтетилет).

2. Жогорку Кеңеш Судьялар кеңешинин сунушу боюнча Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясын айыпталуучу катары тартууга Кыргыз Республикасынын Башкы прокуроруна (мындан ары - Башкы прокурор) макулдук берилген учурда кызмат ордуна четтете алат.

Президент Судьялар кеңешинин сунушу боюнча, айыпталуучу катарында жоопко тартууга Башкы прокурорго макулдук берилген учурда жергиликтүү соттун судьясын кызмат ордуна четтете алат.

3. Судьяны кызмат ордуна четтетүү судьянын эмгек акысын жана судьяны материалдык жана социалдык жактан камсыз кылуунун жана башка түрлөрүн токтото турууга алып келбейт.

4. Кызматынан четтетилген судья, эгерде аны кызмат ордуна четтетүү жөнүндө чечимди кабыл алууга түрткү болгон жагдайлар жокпос, аны шайлаган же дайындаган орган тарабынан мурда ээлеген кызматына кайрадан коюлат (судьянын милдеттерин аткарууга киришти деп эсептелет).

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

26-берене. Судьяны кызматтан бошотуунун негиздери жана тартиби

1. (КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

2. Судья кызмат ордуна төмөндөгүдөй учурларда мөөнөтүнөн мурда бошотулат:

1) кызмат ордуна өзүнүн каалоосу боюнча бошотуу жөнүндө жазуу жүзүндө арыз бергенде;

2) медициналык комиссиянын корутундусу менен ырасталган ден соолугунун абалы боюнча судьянын ыйгарым укуктарын ишке ашырууга жарамсыз болгондо;

3) Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясы жергиликтүү сотко судья болуп дайындалганда; жергиликтүү соттун судьясы Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясы болуп шайланганда;

4) сот адилеттигин ишке ашырууга байланышпаган башка ишке өткөндө;

5) жергиликтүү соттун судьясы ушул конституциялык Мыйзамдын 23-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктунда каралган негиздер боюнча башка сотко которуудан баш тартканда;

6) ага карата соттун айыптоочу өкүмү мыйзамдуу күчүнө киргенде;

7) ага медициналык мүнөздөгү мажбурлоо чараларын колдонуу жөнүндө соттун чечими мыйзамдуу күчүнө киргенде;

8) Судьялар кеңешинин чечими менен ырасталган жүрүм-турумунун кынтыксыздыгы жана судьянын бийик наамына коошпогон тартиптик жорук жасаганда;

9) судьянын кызматына келишпеген иш менен алектенгенде;

10) судьялар саясий партияларга мүчө болсо, ал кайсы бир саясий партияны колдоп чыкса;

11) эгерде судья:

- Президенттикке талапкер катары катталса;

- Жогорку Кеңешке шайлоого катышуучу саясий партиянын катталган тизмесине киргизилсе;

- жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкер катары катталса.

3. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьялары кызмат ордуна мөөнөтүнөн мурда Судьялар кеңешинин чечиминин негизинде Президенттин сунуштамасы боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарынын жалпы санынын үчтөн экиден кем эмес көпчүлүк добушу менен бошотулат.

4. Жергиликтүү соттун судьясы Судьялардын кеңешинин сунушу боюнча Президент тарабынан мөөнөтүнөн мурда кызматынан бошотулат.

5. Судьянын өзүнүн каалоосу боюнча кызматтан бошотууну сураган жазуу жүзүндөгү арызы арыз берген күндөн тартып үч жумушчу күндүн ичинде кайра суратылып алынышы мүмкүн.

6. Кыргыз Республикасынын судьясын ээлеген кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотулсун деген чечим даттанылууга жатпайт.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

27-берене. Судьянын ыйгарым укуктарын токтотуунун негиздери жана тартиби

1. Судьянын ыйгарым укуктары ыйгарым укуктарынын мөөнөтүнүн бүтүшүнө, курагынын чегине жеткендигине байланыштуу токтотулат.

Көңүл буруңуздар! "Кыргыз Республикасынын Конституциясын колдонууга киргизүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 8-бөлүгүн ишке ашыруунун алкактарында судьялар корпусун түзүү аяктаганга чейин 27-берененин 1-бөлүгүнүн биринчи абзацынын (ыйгарым укуктардын мөөнөттөрүнүн аяктаганына байланыштуу ыйгарым укуктарды токтотуу бөлүгүндө) колдонулушу токтотулду

Судьянын ыйгарым укуктары төмөнкү учурларда мөөнөтүнөн мурда токтотулат:

1) Кыргыз Республикасынын жарандыгын жоготкондо же Кыргыз Республикасынын жарандыгынан чыкканда же башка мамлекеттин жарандыгын алганда;

2) эмгекке жарактуулугу чектелгендиги жөнүндө же аны эмгекке жараксыз деп табуу жөнүндө соттун чечими мыйзамдуу күчүнө киргенде;

3) ал өлгөндө;

4) анын өлдү деп жарыяланышы, соттун бул чечиминин мыйзамдуу күчүнө кириши;

5) аны дайынсыз жок деп таануу, соттун бул чечиминин мыйзамдуу күчүнө кириши.

2. Судьянын ыйгарым укуктары тийиштүү түрдө Президент же Жогорку Кеңеш тарабынан токтотулат. Ушул берененин 1-бөлүгүнүн 4- жана 5-пункттарында каралган соттун чечимдери алып салынган учурда жергиликтүү соттун судьясынын ыйгарым укуктары Президент тарабынан, ал эми Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясынын ыйгарым укуктары Жогорку Кеңеш тарабынан калыбына келтирилет.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакцияларына ылайык)

27-1-берене. Судьянын отставкасы

1. Судьянын отставкасы деп судьянын кызмат ордуна ардактуу кетиши же анын ардактуу бошонушу таанылат. Отставкадагы адамдын судьялык наамы, жеке кол тийбестик кепилдиктери жана судьялык жамаатка таандык экендиги сакталат.

2. Ар бир судья жаш курагына карабастан өзүнүн каалоосу боюнча отставкага чыгууга укугу бар. Судья, эгерде ушул конституциялык Мыйзамдын 26-беренесинин 2-бөлүгүнүн 1, 2, 4, 5, 11-пункттарында каралган негиздер боюнча бошотулса, же анын ыйгарым укуктары ушул конституциялык Мыйзамдын 27-беренесинин 1-бөлүгүндө каралган негиздер боюнча токтотулса, отставкага кетти же бошонду деп эсептелет.

3. Отставкадагы судьяларга Кыргыз Республикасынын Президенти тарабынан отставкадагы судья деген күбөлүк берилет.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

6-глава
Судьялардын жоопкерчилиги

28-берене. Судьялардын тартип жоопкерчилиги

1. Судья тартиптик жосун жасагандыгы үчүн тартип жоопкерчилигине тартылат.

Тартип жосуну деп, ушул конституциялык Мыйзамдын 6-беренесинин 2-бөлүгүндө белгиленген кынтыксыз жүрүм-турумдун талаптарына шайкеш келбеген иш-аракет же аракетсиздик, ошондой эле судьянын кызмат ордуна коошпос иш менен алектениши таанылат.

Судья, кызматтык текшерүүнүн мезгили же жүйөлүү себеп боюнча иште болбогондугу эсепке алынбастан, жосун билинген күндөн тартып бир жылдан кечиктирилбестен, бирок жасалган күндөн үч жылдан кеч эмес учурда тартип жазасына тартылышы мүмкүн.

2. Судьяны тартип жосунун жасагандыгы үчүн тартип жоопкерчилигине тартуу төмөнкү тартиптик жаза чараларынын бирин колдонууга алып келет:

- 1) эскертүү, сөгүш түрүндөгү тартип жазасы;
- 2) судьяны ээлеген кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотуу.

Судьялар кеңеши жасалган тартиптик жоруктун анча маанилүү эмес экендигин эске алып, эскертүү менен чектеле алат.

3. Эскертүү же сөгүш ал колдонулгандан алты ай кийин Судьялар кеңеши тарабынан алып салынышы мүмкүн. Эскертүүнү же сөгүштү алып салуу тартиби Судьялар кеңеши бекиткен Судьялар кеңешинин тартип комиссиясы жөнүндө Жобо (мындан ары - Тартип комиссиясы жөнүндө жобо) менен аныкталат.

4. (КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

5. Судьяларга эскертүү жана сөгүш Тартиптик комиссия жөнүндө жобого ылайык Судьялар кеңеши тарабынан колдонулат.

Тартиптик жорук жасагандыгы үчүн кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотуу судьялардын кынтыксыз жүрүм-туруму жөнүндө талаптарды орой бузгандыгы үчүн тартиптик таасир этүүнүн катуу чарасы катары колдонулат.

Жогорку Соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьяларын мөөнөтүнөн мурда бошотуу жөнүндө чечим Жогорку Кеңеш тарабынан судьяны ээлеген кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотуу жөнүндө Судьялар кеңешинин чечиминин негизинде Президенттин сунуштамасы боюнча кабыл алынат.

Жергиликтүү соттун судьяларын мөөнөтүнөн мурда бошотуу жөнүндө чечим Президент тарабынан судьяны ээлеген кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотуу жөнүндө Судьялар кеңешинин чечиминин негизинде кабыл алынат.

6. Судьялар кеңеши судьялардын иш-аракетине карата даттанууларды же сунуштамаларды кароодо эскертүү берүү менен чектелүүгө укуктуу.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакцияларына ылайык)

29-берене. Судьяларды тартип жоопкерчилигине тартуунун тартиби

1. Судья төмөнкүдөй учурларда козголгон кароонун натыйжасы боюнча тартип жоопкерчилигине тартылышы мүмкүн:

- жеке жана юридикалык жактардын даттануусу боюнча;
- судьяны тартип жосунун жасады деп күнөөлөгөн мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын, Кыргыз Республикасынын тийиштүү сотторунун төрагаларынын сунушу боюнча;
- төмөн турган инстанциядагы соттордун судьясына карата жогору турган соттор чыгарган жеке аныктамалар боюнча.

2. Судьяга карата келип түшкөн даттануулар, сунуштамалар жана жеке аныктамалар боюнча Судьялар кеңешинин тартип комиссиясы тартип өндүрүшүн козгоого укуктуу. Козголгон тартип өндүрүшү боюнча эки айлык мөөнөттө тартип комиссиясы жөнүндө жобого ылайык кызматтык териштирүү жүргүзүлөт. Тартип өндүрүшүн козгоодон баш тартуу Судьялар кеңешине даттануулары мүмкүн. Даттануунун тартиби жана мөөнөтү тартип комиссиясы жөнүндө жобо менен аныкталат.

Кызматтык териштирүү өзүнө төмөнкүлөрдү камтыйт:

- даттанылган судьяны сурамжылоону жана түшүндүрмөлөрдү же башка далилдерди талап кылууну, даттануу берген адамды сурамжылоону жана кошумча түшүндүрмөлөрдү жана далилдерди талап кылууну, күбөлөрдү сурамжылоону, эгерде даттануу ачык-айкын ишти кароодо судья жол берген иш-аракет тууралуу болсо, судья тарабынан каралган конкреттүү иштин материалдарын изилдөөнү;

- даттануу берүүгө негиз болгон себептер жана жагдайлар жөнүндө толук маалыматтарды чогултуу боюнча ар кандай башка аракеттерди.

Кызматтык териштирүүнүн жыйынтыгы боюнча Тартип комиссиясы жөнүндө жобонун талаптарына ылайык маалымкат жазылат.

3. Өзүнө карата тартип өндүрүшү козголгон судья күн мурунтан өндүрүштүн материалдары менен тааныштырылууга тийиш.

Материалдар менен таанышуудан баш тартуу, андан ары тартип өндүрүшүн жүргүзүүгө тоскоолдук болуп саналбайт.

4. Тартип өндүрүшүнүн чегинде түзгөн маалым-катты кароонун натыйжасы боюнча Судьялар кеңеши ушул конституциялык Мыйзамдын 26-беренесинде каралган чечимдердин бирин, же судьянын аракеттеринде тартип жосуну жоктугуна байланыштуу тартип өндүрүшүн токтотуу жөнүндө чечим кабыл алат.

Судьянын аракеттеринде кылмыштын белгилери табылган учурда Судьялар кеңеши тартип өндүрүшүнүн материалдарын Башкы прокурорго өткөрүп берет.

5. Эгерде судьянын аракеттерине даттанууда көрсөтүлгөндөр судьянын кынтыксыз жүрүм-туруму жана жогорку наамы менен шайкеш келбесе, соттук ишти кароодо ал ага жол берсе жана сот актысы иш боюнча кабыл алынбаса, анда иш башка судьяга өткөрүлүп берилет, ал эми козголгон тартип өндүрүшү ушул берененин эрежелери боюнча каралууга тийиш.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

30-берене. Судьяга карата жазык ишин козгоо, судьяны жазык жоопкерчилигине, сот тартибинде тарттырылуучу администрациялык жоопкерчиликке тартуунун тартиби

1. Судьяга карата жазык ишин козгоо жөнүндө маселе боюнча чечимди Кыргыз Республикасынын Башкы прокурору (мындан ары - Башкы прокурор) жана ал ыйгарым укук берген областтардын, Бишкек жана Ош шаарларынын прокурорлорунун статусунан төмөн эмес прокурорлор кабыл алат.

2. Судьяны жазык жоопкерчилигине тартуу (айыпталуучу катары тартуу жөнүндө токтому чыгаруу) жөнүндө чечимди Судьялар кеңешинин макулдугу менен Башкы прокурор кабыл алат.

Судьяны жазык жоопкерчилигине тартууга макулдук алуу үчүн Башкы прокурор Судьялар кеңешине тийиштүү сунушту киргизет, анда жазык ишинин жагдайлары, судья айыпталып жаткан жазык мыйзамынын беренеси, жазык жоопкерчилигине тартууга (айыпталуучу катары тартууга) макулдук берүү жөнүндө өтүнүч көрсөтүлөт.

3. Жогорку соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын, жергиликтүү соттордун судьяларын сот тартибинде салынуучу административдик жоопкерчиликке тартууга макулдук берүү Башкы прокурордун сунуштамасы боюнча Судьялар кеңеши тарабынан кабыл алынат.

4. Жазык ишин же администрациялык укук бузуулар жөнүндөгү ишти тергөөнүн жүрүшүндө кылмыштын же укук бузуунун курамынын квалификацияланышы өзгөргөн учурда ал судьянын абалын начарлатууга алып келиши мүмкүн болсо, судьяны жазык же администрациялык жоопкерчиликке тартууга ушул беренедө белгиленген тартипте жол берилет.

5. Судьяны жазык же администрациялык жоопкерчиликке тартууга макулдук берүү жөнүндө сунуш Судьялар кеңеши тарабынан каралат жана сунуш киргизилген күндөн баштап он күндөн кечиктирбестен чечим чыгарылат.

6. Улуттук кеңеш судьяны жазык же администрациялык жоопкерчиликке тартуу судья соттук ыйгарым укуктарды жүргүзүүдө ээлеген позиция аркылуу шартталгандыгын аныктаса, судьяны жазык же администрациялык жоопкерчиликке тартууга макулдук берүүдөн баш тартат.

7. Улуттук кеңеш тарабынан андай макулдук берүүдөн баш тартуу жөнүндө чечим кабыл алынган учурда судьяны жазык же сот тартибинде тарттырылуучу администрациялык жоопкерчиликке тартууга макулдук берүү жөнүндө кайталап сунуш киргизүүгө жол берилбейт.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41, 2012-жылдын 10-августундагы N 167 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

31-берене. Судьяга карата токтоосуз издөө жана тергөө аракеттерин жүргүзүү

(КР 2012-жылдын 10-августундагы N 167 Конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

7-глава

Судьялардын статусунун социалдык кепилдиктери

32-берене. Судьяларды материалдык жактан камсыз кылуу

1. Судьялар сот бийлигин финансылоо үчүн каралган республикалык бюджеттин каражаттарынан эмгек акы менен камсыз кылынат.

Судьялардын эмгек акы шарты Судьялар кеңешинин сунушу боюнча Президент тарабынан аныкталат. Судьялардын эмгек акысынын өлчөмү алар кызматта турган кезинде азайтылышы мүмкүн эмес.

2. Турак жайга же аны жакшыртууга муктаж болгон судьяларга кызматтык турак жай берилет же турак жайды арендаго байланыштуу чыгымдар компенсацияланат же болбосо турак жай шартын жакшыртуу үчүн жетиштүү финансылык каражаттар сот системасынын бюджетинен бөлүнөт.

Судьяга кызматтык турак жай судья өзүнүн ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырган сот турган жерден берилет. Кызматтык турак жайдын аянтынын өлчөмү судьянын ар бир бүлөсүнө алынганда турак жай аянтынын кеминде 20 чарчы метринен аз болбошу керек.

Кызматтык турак жай менчиктештирилбейт.

Жаш курагынын чегине жеткендиги боюнча ыйгарым укуктары токтотулган, кеминде 20 жылдык судьялык иш стажы бар жана кызматтык турак жайды ээлеп турган судья мамлекеттик бюджеттин каражаттарынын эсебинен өзүнчө квартира же үй түрүндө турак жай менен камсыз кылынат же ага жеке турак жай куруп алууга көмөк көрсөтүлөт.

Турак жай менен камсыз кылуунун же жеке турак жай куруп алууга көмөк көрсөтүүнүн тартиби Судьялар кеңешинин макулдугу менен Өкмөт тарабынан аныкталат.

3. Судьяга Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте денсоолугун чыңдоо үчүн жөлөкпул төлөп берүү менен узактыгы отуз календарлык күнгө барабар ар жылдык акы төлөнүүчү өргүү белгиленет.

Судьяга анын юридикалык кесип боюнча иш стажын эске алуу менен жыл сайын төмөндөгүдөй кошумча акы төлөнүүчү өргүү берилет:

- 5 жылдан 10 жылга чейин - 2 жумушчу күн;
- 10 жылдан 15 жылга чейин - 4 жумушчу күн;
- 15 жылдан 20 жылга чейин - 6 жумушчу күн;
- 20 жылдан жогору болгондо - 8 жумушчу күн.

Аял-судьяларга боюнда болгондугу жана бала төрөгөндүгү, ошондой эле баланы баккандыгы боюнча өргүү эмгек мыйзамына ылайык берилет.

Судьяга жазуу жүзүндөгү арызы боюнча эмгек мыйзамына ылайык эмгек акысын сактабастан өргүү берилиши мүмкүн.

4. Судья акысыз формалык кийим (мантия) менен камсыз кылынат.

Формалык кийимдин (мантиянын) сыпатталышы, аны кийип жүрүү жана эсептен чыгаруу мөөнөтү, формалык кийимди (мантияны) судьяларга берүүнүн тартиби Судьялар кеңеши менен макулдашуу боюнча ыйгарым укуктуу орган тарабынан бекитилет.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

33-берене. Судьяны жана анын үйбүлө мүчөлөрүн социалдык жактан коргоо чаралары

1. Судья мамлекеттин эсебинен милдеттүү медициналык камсыздандырылууга тийиш. Ооруган учурда дарыланууга байланышкан чыгымдар мамлекеттин каражаттарынын эсебинен компенсацияланат. Медициналык маалым-кат менен ырасталган судьянын ооруган мезгилинде орточо айлык эмгек акысы сакталат.

Мамлекеттин каражаттарынын эсебинен медициналык милдеттүү камсыздандыруунун жана судья ооруган мезгилде дарыланууга байланыштуу чыгымдарды компенсациялоонун тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилет.

Өзүнүн кызматтык милдеттерин аткарууга байланыштуу судья мертинген же анын андан ары кесиптик ишин жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарган денсоолугуна башкача зыян келтирилген учурда ага ай сайын эмгек акы менен мамлекеттик милдеттүү камсыздандыруу боюнча алган төлөмдөрдү кошпостон дайындалган пенсиянын ортосундагы айырмачылык түрүндө компенсация төлөнөт.

2. Судьянын өмүрү республикалык бюджеттин каражаттарынын эсебинен милдеттүү мамлекеттик камсыздандырылууга тийиш.

Судья кайтыш болгон учурда, ошондой эле ушул Конституциялык мыйзамдын 27-беренесинин 1-бөлүгүнүн 4-пунктунда каралган негиздер боюнча судья ыйгарым укуктарын токтоткон учурда анын үйбүлөсүнө судьялык иштеги ар бир толук жылы үчүн соңку кызмат орду боюнча орточо айлык эмгек акынын эсебинде бир жолку, бирок анын бир жылдык эмгек акысынан кем болбогон жөлөкпул төлөнөт.

3. Ушул Конституциялык мыйзамдын 26-беренесинин 2-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык кызматынан мөөнөтүнөн мурда бошотулган адамдарга 20 жана андан ашуун жылы судьялык стажы болсо; ушул Конституциялык мыйзамдын 26-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык; жаш курагынын чегине жеткендигине байланыштуу ыйгарым укуктары токтотулган адамдарга; ушул Конституциялык мыйзамдын 27-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык, ошондой эле 15 жана андан ашык жыл судьялык иш стажысы бар экендигинен улам ыйгарым укуктары аяктагандыгына байланыштуу ыйгарым укуктары токтотулган адамдарга судьялык иштин ар бир толук жыл үчүн, бирок кеминде анын жылдык эмгек акысында акыркы кызмат орду боюнча орточо эмгек акысынын эсебинен бир жолку жөлөкпул төлөнөт.

Мында ушул бөлүктүн биринчи абзацында саналып өткөн жана судьялыкка жаңы шайланган же дайындалган адамдарга акыркы шайланган же дайындалган учурдан берки судьялык ишинин мезгили кызмат ордунан мурда бошотулган же судьялык ыйгарым укуктары токтотулганда бир жолку жөлөкпул алган учурда гана эсепке кирет.

4. Пенсиялык куракка жеткен судьяларга мыйзамда каралган тартипте жана учурларда пенсия жалпы негиздерде төлөнөт.

Ушул берененин 3-бөлүгүндө саналган адамдарга, ошондой эле отставкадагы судьяларга дайындалган пенсияга үстөк акы төмөнкүдөй тартипте жана өлчөмдө эсептелет:

- судья катары 15 жылдан 20 жылга чейинки иш стажысы болсо - дайындалган пенсиянын өлчөмүнөн 1,5 эселенген үстөк акы;

- судья катары 20 жылдан 25 жылга чейинки иш стажысы болсо - дайындалган пенсиянын өлчөмүнөн 2 эселенген үстөк акы;

- судья катары 25 жана андан ашык жыл иш стажы болсо - дайындалган пенсиянын өлчөмүнөн 2,5 эселенген үстөк акы.

5. Судьялык иштин стажысын жана үстөк акы чегерүү үчүн пенсиянын өлчөмүн эсептөө судья ыйгарым укуктарын токтоткон же судья кызмат ордунан бошотулган учурдан тартып белгиленет.

6. Конституциялык соттун, Жогорку соттун Конституциялык палатасынын судьясы болуп иштеген адамдарга пенсиясына үстөк акынын өлчөмү юридикалык кесип боюнча иш стажысын эске алуу менен ушул берененин 4 жана 5-бөлүктөрүнө ылайык аныкталат.

7. Ушул берене менен белгиленген үстөк акыларды төлөө Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду аркылуу республикалык бюджеттин каражаттарынан жүргүзүлөт.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакцияларына ылайык)

34-берене. Судьяларды мамлекеттик коргоо

1. Судьяларды мамлекеттик коргоо алардын кызматтык ишине байланыштуу өмүрүнө, денсоолугуна жана мүлкүнө кол салуу коркунучу болгондо камсыз кылынат жана төмөнкүдөй коопсуздук чаралары көрүлөт:

- 1) жеке кайтаруу, турак жайын жана мүлкүн кайтаруу;
- 2) курал, жекече коргонуунун атайын каражаттарын берүү жана коркунуч жөнүндө кабарлоо;
- 3) коопсуз жерге убактылуу жайгаштыруу;
- 4) коргоого алынган судья жөнүндө маалыматтардын купуялуулугун камсыз кылуу;
- 5) башка сотко которуу (ротациялоо), иштеген (кызмат кылган) жерин өзгөртүү жөнүндө сунуш кылуу;
- 6) башка жерге жашоо үчүн көчүрүү.

2. Зарыл болгон учурда көрсөтүлгөн коопсуздук чаралары судьялардын жакын туугандарына карата да колдонулушу мүмкүн. Көрүлүп жаткан коопсуздук чаралары коргоого алынган адамдардын турак жайлык, эмгектик, пенсиялык жана башка укуктарын кысымга албоого тийиш.

3. Коопсуздук чараларын колдонуу шарттары жана тартиби Өкмөт тарабынан белгиленет.

(КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

8-глава Корутунду жоболор

35-берене. Ушул конституциялык Мыйзамдын күчүнө кирүү тартиби

1. Ушул конституциялык Мыйзамы расмий жарыяланган күндөн баштап күчүнө кирет.

"Эркин Тоо" газетасынын 2008-жылдын 15-июлунда N 51 жарыяланды

2. Ушул конституциялык Мыйзам күчүнө киргенге чейин жергиликтүү соттордун судьясынын кызмат ордуна компьютердик тесттен өтүү түрүндө квалификациялык экзамен тапшырган адамдарга карата Мыйзамдын ушул конституциялык Мыйзамдын 17-беренесинин 2-бөлүгүнүн жоболору ушул конституциялык Мыйзам күчүнө кирген күндөн баштап үч жыл бою колдонулбайт.

2-1. (КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

2-2. (КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

2-3. Ушул конституциялык Мыйзамдын 27-1-беренесинин колдонулушу ушул конституциялык Мыйзамдын 27-1-беренесинин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн негиздер боюнча ушул конституциялык Мыйзам күчүнө киргенге чейин бошотулган же ыйгарым укуктары токтотулган Кыргыз Республикасынын судьяларына жайылтылат.

2-4. Ушул конституциялык Мыйзамдын бош кызмат ордун ээлөөгө конкурстук тандоону өткөрүү үчүн судьянын бош кызмат орду болушу бөлүгүндөгү ченемдери 2010-жылдын 27-июнундагы референдумда (бүткүл элдик добуш берүүдө) кабыл алынган "Кыргыз Республикасынын Конституциясын колдонууга киргизүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесинин 8-бөлүгүн ишке ашыруу алкагында өткөрүлүүчү конкурстук тандоо учурларына жайылтылбайт.

3. Ушул конституциялык Мыйзам күчүнө кирген күндөн баштап төмөнкүлөр күчүн жоготту деп табылсын:

- "Кыргыз Республикасынын сотторунун статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2000-ж., N 2, 96-ст.);

- "Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2001-ж., N 4, 95-ст.);

- "Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун судьяларын аттестациялоонун тартиби жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2000-ж., N 4, 177-ст.);

- "Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун судьяларын аттестациялоонун тартиби жөнүндө" жана "Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттору жөнүндө" Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тууралуу" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-статьясы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2006-ж., N 7, 577-ст.).

4. Сот органдарына жана судьялык өз алдынча башкаруу органдарына, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө ушул конституциялык Мыйзамдан келип чыккан чараларды көрүү сунушталсын.

5. Кыргыз Республикасынын Өкмөтү өз чечимдерин ушул конституциялык Мыйзамга ылайык келтирсин.

(КР 2010-жылдын 19-январындагы N 6 Мыйзамынын, КР 2011-жылдын 13-июнундагы N 41, 2012-жылдын 26-майындагы N 66 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

Кыргыз Республикасынын Президенти К.Бакиев

2008-жылдын 19-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку
Кеңеши тарабынан кабыл алынган